

Rhinolophus euryale Blasius, 1853

Ordre: QUIRÒPTERS
Família: RINOLÒFIDS

Ratpenat de ferradura mediterrani

Grup a les mines del Nen Jesús i vista lateral de la ferradura. Autors: Josep Farrerós i Galanthus

Morfologia identificativa

Ratpenat de mida mitjana amb l'avantbraç de 44 a 50,5 mm de llargada. Coloració dorsal gris-bruna, i ventral blanquinosa. Les membranes alars i les orelles són de color gris-bru clar. Els joves són en general més grisos i clars que els adults. Ferradura (excrescència nasal) amb la punta superior de la sella afilada i lleugerament corbada cap avall, clarament més llarga que la projecció inferior. Els marges de la sella són paral·lels, i la llanceta té forma de triangle equilàter. Les femelles presenten un parell de mames pectorals i un parell de falses mames inguinals. Fórmula dentària 1.1.2.3/2.1.3.3. Emissió ultrasònica mitjançant polsos de freqüència constant (CF), de 20-30 mil·lisegons de durada amb una freqüència de màxima energia entre els 102 i els 105 Khz. Aquestes senyals es solapen amb les de *R. mehelyi*.

Fenologia

Els refugis de cria estan ocupats des de finals de maig fins a principis d'agost. La gestació dura dos mesos, i els primers parts es donen a finals de juny. Les femelles maduren sexualment al cap de dos anys. L'aparellament es dona generalment durant la tardor, la femella reté l'esperma i no hi ha fecundació de l'òvul fins que no ha passat el període d'hivernació. Espècie sedentària que realitza moviments estacionals de pocs quilòmetres entre els refugis de cria i hivernada. Hivernen en solitari o en petits grups, generalment en refugis diferents als de cria.

Requeriments d'hàbitat

Necessita coves amb condicions microclimàtiques estables. Els refugis de cria es troben en cavitats càlides i humides normalment per sota dels 600 m. A la regió mediterrània l'hàbitat d'alimentació està relacionat amb les masses forestals de planifolis (Alzinars, suredes,...). Mines i galeries subterrànies (88); Coves i avencs (65.4); Boscos esclerofil·les i laurifolis (45).

Biologia

Espècie termòfila i troglòfila. Té un comportament gregari, intra i interespecífic. Durant l'època de cria formen pinyes de desenes d'individus (normalment no més de 200). Als refugis de cria coneguts a les gavarres la trobem associada amb *Myotis emarginata*. Les papallones nocturnes i els escarabats constitueixen un percentatge elevat de la seva dieta. Cerca l'aliment enmig de la massa forestal, clarianes i marges de bosc, capturant les seves preses en vol o bé llençant-se des d'una talaia. Les àrees de alimentació no es solen trobar a més de 5 km dels refugis.

Distribució a Catalunya

Mapa de cites a les Gavarres

Cites i localitats a les Gavarres

Existeixen fins al moment dues localitats on s'ha comprovat la presència de l'espècie, ambdues al municipi de Celrà. La primera localitat s'obtingué gràcies a unes fotografies realitzades per Josep Farrerós a la dècada dels 70 a les mines del Nen Jesús, on s'hi pot observar una possible colònia de cria, en associació amb *M. schreibersii* i alguna altra espècie del gènere *Myotis*. La segona localitat es troba a les mines Victòria de Celrà, on el juliol de 2006 s'hi observà una colònia de cria de poques desenes d'individus^{GA}.

Interès de l'espècie

A nivell peninsular s'han detectat regressions arreu del territori. Hi ha un buit de coneixement important sobre els seus contingents poblacionals, així com dels seus refugis. Espècie protegida a nivell europeu. DH: Annexos II i IV; Berna: Annex II; CNEA: VU; Llei 12/2006: categoria C; LVE(UICN): VU.

Vulnerabilitat i factors d'amenaça

És una espècie sensible a l'alteració dels seus refugis. En aquest sentit són especialment sensibles les visites lúdiques a les cavitats on es troben els refugis de cria, en plena època reproductora. El tancament inadequat de cavitats per qüestions de seguretat ciutadana, també pot portar a l'abandonament dels refugis. Altres factors d'amenaça són la pèrdua i degradació de l'hàbitat de caça, i la disminució de la diversitat de preses deguda a l'ús de pesticides agrícoles i forestals. Existeix encara un gran buit de coneixement sobre l'espècie en l'àmbit del massís, principalment del seu estatus poblacional.

Propostes de Gestió

Cal definir el seu estatus poblacional al massís, mitjançant la realització d'estudis i monitoritzacions de la comunitat de quiròpters troglòfils de les Gavarres. La presència d'aquests animals al massís s'ha vist afavorida gràcies a l'existència d'antigues explotacions mineres. S'han de protegir els principals refugis de quiròpters troglòfils coneguts, independentment de si són utilitzats per a la cria, hivernada o com a refugis equinoccials. S'hauria d'impedir l'accès de persones a les cavitats on es trobin els principals refugis, realitzant a les colònies més accessibles, tancaments adequats, que siguin permeables als quiròpters. La protecció i potenciació dels habitats d'alimentació favorables per a l'espècie en un radi d'uns 5 km al voltant dels refugis, ajudaria a mantenir una bona població.